

”Vårdutbildade unga nekas arbete”

Med detta inlägg vill vi uppmana arbetsmarknadens parter att göra gemensam sak i påtryckningsarbetet gentemot statsmakterna. Unga människor med utbildning inom vård och omsorg nekas möjligheter till arbete. Detta sker trots att behovet av personal är stort och det finns människor som vill och kan arbeta. Orsaken är att de – med hänvisning till att identiteten inte kunnat fastställas – nekas arbetstillstånd. En mer rimlig ordning vore att de personer som vistas i vårt land och som har relevant yrkesutbildning tilläts kliva rakt in på arbetsmarknaden och göra nytta. Efter över fem år i Sverige borde det vara underordnat att papper försvunnit i samband med en flykt. Det är det enda moraliskt rätta och till syvende och sist en fråga om sunt förnuft. Sverige har redan investerat i utbildning för dessa unga människor. Låt dem göra nytta och bidra. De gamla behöver dem. Sverige behöver dem.

Stora delar av vård- och omsorgssektorn vittnar om akut personalbrist. I äldreomsorgen är bristen sedan länge känd. I kölvattnet av en segdragen pandemi är behoven av personal stora också inom den somatiska slutenvården. Flera regioner och kommuner flaggar för att vård- och omsorgspersonalens välbehövliga sommarsemester kanske inte kan beviljas. Det finns nämligen inga vikarier att anställa.

Samtidigt har tusentals unga nyligen tagit studenten. En del har kämpat hårdare än andra för vit mössa och fullständiga betyg. De kom ensamma till Sverige i tidiga tonåren och har inte bara tvingats fäkta mot de väderkvarnar Migrationsverkets byråkrati har utvecklats till. De har också utan föräldrastöd motiverat sig till att lära ett främmande språk och ta gymnasieexamen i ett nytt land. Ett land de knappt visste fanns för 10 år sedan och som de inte ens vet om de kommer att få vistas i framöver, men som de vill bidra som medborgare i.

Flera av dem har läst vård och omsorg och vill inget hellre än att så snabbt som möjligt komma ut på arbetsmarknaden och göra nytta som undersköterskor. En av oss som skriver det här är Sami:

"Jag tog nyligen examen som undersköterska med fina vitsord från lärare och praktikhandledare. I stipendiet som jag fick står: "Med din förmåga kommer du att bidra till att förbättra och utveckla vården och bli en god förebild, vilket kommer gynna vårdtagare, anhöriga och kollegor". Jag tror jag skulle bli en tillgång som undersköterska i Sverige. Men jag får inte arbeta. Och jag är inte ensam, det finns många i min situation. Vi fyra som skriver detta har tillsammans och i dialog med både Migrationsverket och Sveriges kommuner och regioner, SKR försökt utröna vad som avgör att vissa utbildande undersköterskor kan undantas kravet på arbetstillstånd och ges möjlighet att göra en insats på arbetsmarknaden medan andra nekas, men frågan kvarstår. Det är något som inte stämmer, och den ena handen verkar inte veta vad den andra gör."

I detta skapas trefaldiga förlorargrupper. För det första pressas befintlig personal i vård- och omsorgssektorn till bristningsgränsen. Som en direkt konsekvens följer ohälsa och höga sjuktal. Bristen på tid, ork och avsaknad av tillräcklig återhämtning skapar fysisk, psykisk och moralisk stress. För det andra hindras unga yrkespersoner från att göra en samhällsinsats i ett yrke de utbildat sig till i Sverige. Den tredje förlorargruppen är landets äldre i behov av omsorg. De har ansökt om och beviljats stöd, men stödet ges av personer som är hårt ansträngda. Det är en olustig känsla att känna att en ligger andra till last – och det finns goda skäl att anta att många äldre idag inte ställer de krav de har rätt till – av hänsyn till personalen och deras situation.

Unga som kämpat och nått studiemålet – en undersköterskeexamen – hindras att arbeta i Sverige. System som för tankarna inte bara till Cervantes skildring av Don Quijotes kamp utan också

till Gregor Samsas absurda dito i Kafkas *Förvandlingen* stänger människor med adekvat yrkesutbildning i bristyrken ute från arbetsmarknaden. Anställ de nyutbildade undersköterskorna och möjliggör sommarsemester och återhämtning för landets vård- och omsorgspersonal!

Magdalena Elmersjö, lektor i socialt arbete, Södertörns högskola och expert i S 2019:04 Utredningen Nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre

Sami Gujer, nyexaminerad undersköterska, Gymnasieskolan Teknikum i Växjö

Katarina Hollertz, lektor i socialt arbete, Göteborgs universitet

Sara Hultqvist, postdoktor vid socialhögskolan och Centre for Ageing and Supportive Environments (CASE), Lunds universitet